

J. JANDA, *Dilj-gora*

LIT.: U. Baldini, *Gli stranieri del Fiorino, La nazione* (Firenca), 1973, 144. — Ž. Sabol, Stanko Jančić (katalog), Zagreb 1977. — B. Pavlović, Stanko Jančić ili demitologija kiparstva (monumentalnog), ČIP, 1977, 3. — M. Bešlić, Stanko Jančić (katalog), Zagreb 1983. D. Hč.

JANDA, Jozo, slikar (Kaptol kraj Požege, 17. XI. 1911). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1938 (V. Becić). Slika krajolike, motive pletera i nar. veza, kamine, ognjišta i alegorijske preobrazbe stećaka. Blizak ekspresionizmu, osobito u pejzažima i portretima iz Afrike, gdje boravi 1958–60. Od 1968. sažimanjem motiva, slobodnom igrom boja (zeleno-maslinaste i smeđe) i poteza približava se apstraktnom izrazu (ciklusi *Smeđa polja*, *Livade*, *Oranice*). — Izlagao u Parizu (1953), Kairu, Aleksandriji i Khartoumu (1959), Addis Abebi (1960), Salzburgu (1969), Rijeci (1978, 1983) i Zagrebu (1980, 1986).

JANEŠ, Želimir, kipar (Sisak, 12. XII. 1916). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1941 (F. Kršinić). Specijalni tečaj pohađao je kod I. Meštrovića 1941/42. i kod A. Augustinčića 1945/46. Bio je suradnik Majstorske radionice F. Kršinića 1950–55. Do 1960. predavao na Školi primijenjene umjetnosti, od 1961. na Akademiji u Zagrebu. Član HAZU od 1991.

Poslije figura intimističkih obilježja, rađenih u mramoru, priklonio se sitnoj plastici. Njegove medalje i plakete, nepravilna vanjskoga obrisa, slijeđe ritam reljefa koji posjeduje, osim vizualnih, i naglašene taktilne vrijednosti (*Kupska taktila*, 1967; *Milka Trnina*, 1971; *Vladimir Stoviček*,

S. JANČIĆ, *Stepenice*

1972; *Boris Papandopulo*, 1974). U perforiranim i vitražnim medaljama upotrebljava prozirne materijale i postiže profinjene kolorističke efekte. Posebno inzistira na prožimanju i dopunjavanju likovnih elemenata i teksta (*Narodno sveučilište grada Zagreba*, 1970; *Zlatko Šulentić*, 1971). — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1953, 1972, 1984, 1990), Sisku (1969), Karlovcu (1969), Splitu (1971), Ljubljani (1972), Vinkovcima (1973), Našicama (1976) i Pazinu (1989). Sudjelovao je na međunarodnim izložbama medalja i sitne plastike u Parizu, Bagdadu, Pragu, Bratislavi, Kölnu i Barceloni. Autor je *Spomenika prvom partizanskom odred*, podignutome u šumi Brezovici kraj Siska (1981).

BIBL.: *Skulptorski trag tesarskog umijeća*, Riječi (Sisak), 1978, 3–4.

LIT.: M. Peić, Medalje i plakete Želimira Janeša (katalog), Karlovec 1969. — V. Ekl, Bogatstvo tema i postupaka. Dometi, 1970, 9. — V. Kopač, Želimir Janeš, u katalogu: Stoviček, Janeš, Zagreb 1972. — B. Mesinger, Janeš — arhitekta medalje, Likovne impresije, Vinkovci 1973. — T. Hruškovec, Donacija Želimira Janeša Sisku, Bulletin JAZU, 1980, 2. — V. Zlamalik, Želimir Janeš, u katalogu: I. memorijal I. Kerdića, Osijek — Zagreb 1980. — J. Bratulić, Želimir Janeš, Zagreb 1992. D. Hč.

JANKOVCI → STARI JANKOVCI

JANUŠEVEC, dvorac blizu Brdovca, Z od Zagreba; najljepši klasicistički dvorac u Hrvatskoj. Tlocrt mu je pravokutan; glavna os u smjeru S — J naglašena je porticima sa stupovima, a na Z je strani loggia. Središnja okrugla dvorana ima kupolu promjera 8 m, visine 11 m. Neke prostorije

Ž. JANEŠ, *Milka Trnina — Hrvatski slavić*
(avers i revers)

JANUŠEVEC

dvorca bile su ukrašene zidnim slikama vedutâ različitih gradova. Uz dvorac je park. U dvorištu su se nalazile skladne gospodarske zgrade, srušene poslije 1945. J. je dao podići oko 1830 — vjerojatno po planovima B. Felbingera — general Vrkljan, ministar nadvojvotkinje od Parme, Marije Lujze, druge Napoleonove žene. God. 1845. dvorac je kupio E. Corberon. Posjedovao ga je i Laval Nugent; poslije je često mijenjao vlasnike. U svibnju 1945. stradao je od eksplozije, godinama je razgrađivan. Obnova još nije dovršena.

LIT.: Dvorac Januševac 1828, Zagreb 1962. — L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971, str. 102–105. — M. Obad Šćitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991.

JANJEVO, gradić na Kosovu, *Jl* od Prištine. Naselje je osn. u srednjem vijeku uz bogate rudnike olova i srebra. Prvi se put spominje 1303. kao naselje s kat. crkvom Sv. Nikole u kojemu su živjeli i Sasi. Rudarstvo se u Janjevu nastavlja i pod tur. vlašću, a posebno je bio razvijen zlatarski zanat; poč. XVIII. st. rudarstvo naglo propada. — Barokizirana župna crkva ima vrijednu crkv. opremu (liturgijsko posuđe, rad domaćih zlatara te kipovi Majke Božje i Sv. Antuna).

R.

JANJIC, Ratko—Jobo, slikar (Split, 2. X. 1941). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1965 (V. Parać). Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1966–71; član lik. grupe »Biafra« 1970–71. Boravio je u Francuskoj, Indiji i Kini. Opredijelio se za poetiku nove figuracije i povezao stav pop-artističke ravnodušnosti prema suvremenoj civilizaciji s

R. JANJIC—JOB, *Koncert za papigu*

kritičkim ukazivanjem na njezinu otuđenost (*Protestni autoportret*, 1967; *Tim za koji navijam*, 1969). U njegovim crtežima i uljima dotiču se poetsko i objektivističko, lirizam i problematika zbilje (*Koncert za papigu*, 1970; *Napuštanje Mediterana*, 1976). Samostalno je izlagao u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Novom Sadu i Pekingu. Bavi se grafičkim oblikovanjem, scenografijom i restauriranjem umjetnina.

LIT.: V. Maleković, Janjićeve imaginarne plovidbe, *Vjesnik*, 4. XI. 1987. — M. Arsić, Prostorne skrivalice, *Dnevnik* (Novi Sad), 7. XII. 1980. — Z. Rus, Ratko Janjić—Jobo (katalog), Novi Sad 1980.

Z. Poz.

JANJINA, selo usred poluotoka Pelješca. Na Gradini iznad mjesta bilo je obitavalište Plereja, a u okolici je pronađeno više grobnih gomila i nalaz grčko-ilir. novca. Kraj crkve Sv. *Stjepana* na groblju otkriveni su zidovi rim. ladanjske vile i nadgrobne stele iz I. st. Važni su ostaci predromaničke crkvice Sv. *Jurja* s kasnosrednjovj. grobljem; na ulomcima oltarne pregrade urešene pletrom je i natpis donatora Petra. Nad ulazom u bivšu kneževu palaču uzidan je rustični reljef sa sjedećim likom Sv. Vlaha. U selu ima lijepih kapetanskih kuća iz XIX. st.; dominira historiciistička crkva Sv. Vlaha.

LIT.: N. Z. Bjelovučić, Ruševine crkvice sv. Jurja u Janjini iz IX ili X vijeka, SHP, 1928, 1–2. — C. Fisković, Arheološke bilješke s Pelješca, *VJAH*, 1953. — I. Fisković, Pelješac u protopovijesti i antici, Pelješki zbornik, 1976, 1. — V. Sokol, Kasnosrednjovjekovna grobišta i nadgrobni spomenici Pelješca, ibid.

Va. K.

JAPODI, ilir. pleme na prostoru od Notranjske do desne obale Une, i od gornjega toka Kupe, Korane i Mrežnice do Velebita. Tragovi protojapodske i japodske kulture najbrojniji su u Lici, pa se prostor između Velike i Male Kapele i Plješevice na S te Velebita na J smatra središnjim japodskim područjem i kolijevkom njihove kulture, koja se razvijala od ← X. do I. st. U mlade željezno doba (← III. st.) u japodskoj su kulturi izraženi keltski, a u prvoj pol. ← II. st. rim. utjecaji. Nakon uništenja njihova zadnjega uporišta *Metuluma* (vjerojatno Viničica kraj Josipdola u Lici), Oktavijan August ← 35. zauzima cijelo japodsko područje. J. su uglavnom stočari i svoja naselja podižu uz kraška polja, dok se na prirodnim brežuljcima nalaze japodske gradine okružene i utvrđene zidinama (suhozid). Zdanja su pravokutna oblika, s temeljima od kamena, nadzidom od balvana (Veliki i Mali Vital u Prozoru kraj Otočca, Crkvina u Kompolju, Veliki i Mali Oblaj kraj Vrhovina, Velika i Mala Karaula i Stražbenica kraj Gospića). Pronađeni su i stanovi u spiljama (ukupno 35), koji su služili kao sklonište pastirima (Pećina u Ličkom Lešću, Cerovačka donja spilja kraj Gračaca, Petrićeva i Gligina spilja kraj Studenaca, Golubinjača kraj Kosinja). Nekropole su uvijek u blizini gradina. U kasno brončano i početkom starijega željeznog doba tumul je često grobnica za više osoba; umrli su spaljivani, a njihov se pepeo pohranjivao u keramičke žare ili su se pokapali u rake ograđene neobrađenim kamenjem. Od ← VIII. do ← III. st. pokapa se u tzv. ravnim nekropolama, svrstanim po krvnom srodstvu unutar zajed-